

Samenvatting Beleid

Begaafdheid

Augustus 2020

Inhoud

Voorwoord	3
Doelgroep en doelstellingen	3
Signaleren	4
Kerdoelen en verrijking.....	4
Binnen en buiten de klas.....	6
Bijzondere leerlingenzorg	7
Communicatie	8
Bijlagen.....	9
Bijlage 1: Doelgroep	9
Bijlage 2: Mindset	11
Bijlage 3: Executieve functies.....	12
Bijlage 4: Doelen en vaardigheden voor Ontwikkeling (SLO)	14

Voorwoord

Binnen de Hagenpoort hebben we een beleid opgesteld hoe we leerlingen begeleiden die meer uitdaging nodig hebben. In deze samenvatting kunt u lezen hoe wij ons onderwijs aan deze leerlingen vormgeven. De samenvatting bevat alle belangrijke informatie. Het eigenlijk beleid is uitgebreider omdat het voor de leerkrachten ook informatie bevat waar ze extra informatie kunnen vinden en hoe we de onderdelen van dit beleid vormgeven. Om het beleid voor u als ouder goed leesbaar te houden, is deze informatie in deze samenvatting daarom achterwege gelaten.

Doelgroep en doelstellingen

Het beleid richt zich op begaafde, hoogbegaafde en hoog intelligente leerlingen en kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong. Voor de leesbaarheid van dit beleid noemen we deze leerlingen hierna (hoog)begaafde leerlingen, maar we doelen hiermee op de volledige groep van hoogbegaafde, begaafde, hoog intelligente leerlingen en kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong.

Deze groep leerlingen vragen om eigen beleid, omdat deze leerlingen behoefte hebben aan verrijking om zo te realiseren dat ze zich prettig voelen, goed presteren op de leerlijnen en een aanbod krijgen waarmee ze uitgedaagd worden en vaardigheden leren zoals leren leren. Onze visie is daarbij dat het aanbod dusdanig moet zijn, dat de leerlingen vaardigheden ontwikkelen die hen succesvol zal maken in hun verdere schoolloopbaan en hen een sterke basis voor hun leven zal geven.

Als Daltonschool volgen wij de kernwaarden van het Daltononderwijs: vrijheid en verantwoordelijkheid, zelfstandigheid, samenwerking, reflectie en effectiviteit/doelmatigheid.

Deze kernwaarden, samen met de visie op beleid voor (hoog)begaafde leerlingen vertaalt zich naar de volgende doelen:

1. **Leerlingen zitten lekker in hun vel**

Het welzijn van de leerlingen is belangrijk. Leerlingen komen met plezier naar school en hebben een positief beeld van henzelf en school. Ze hoeven niet alles leuk te vinden wat op school gedaan wordt. Wel zijn ze productief, ze zijn zich bewust van hun talenten en benutten deze op een niveau dat bij hun cognitieve en sociaal-emotionele capaciteiten hoort. Ze krijgen daarbij vrijheid om keuzes te maken.

2. **Leerlingen beheersen de kerndoelen**

Ook streven we ernaar dat alle leerlingen voldoende basisvaardigheden beschikken die noodzakelijk zijn voor het voortgezet onderwijs.

3. **Leerlingen ontwikkelen de competenties/vaardigheden**

Ons onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen is gericht op het aanleren van vaardigheden via een uitdagend aanbod. De inhoud van het verrijkingsmateriaal is ondergeschikt aan de vaardigheden waarvoor we het materiaal inzetten. De keuze voor het verrijkingsmateriaal wordt gemaakt op basis van de vaardigheden die ermee aangeleerd kunnen worden.

Deze doelen staan in volgorde van belangrijkheid.

Signaleren

Het uitgangspunt is dat we elk kind dat gebaat is bij extra begeleiding, dit aanbieden door middel van inhoudelijke plusstof of vaardigheidsbegeleiding.

We signaleren en registreren in het leerlingvolgsysteem kinderen van wie het (onderbouwde) vermoeden bestaat dat ze begaafd zijn en volgen ze door de hele schoolcarrière. Als praktische middelen gebruiken we verschillende tools, zoals het DHH-protocol, observaties van leerkrachten en informatie van ouders via oudergesprekken.

Wij zijn alert op onderpresteren. De leerkrachten hebben daarom kennisgenomen van de specifieke persoonlijkheidskenmerken van (hoog)begaafdheid te herkennen. Ook de profielen van Betts en Neihart zijn bekend bij de leerkrachten (zie bijlage 6 en de informatie op Sharepoint). Daarnaast volgen we de ontwikkeling van de leerlingen gedurende hun hele schoolcarrière op onze school, zodat er bij vermoedens van relatief of absoluut onderpresteren in samenwerking tussen leerkracht en intern begeleider verdere signalering via het DHH-protocol ingezet kan worden.

Kerdoelen en verrijking

Kerdoelen

Kerdoelen zijn wettelijk vastgestelde onderwijs doelen die leerlingen op de basisschool moeten behalen. Voor de (hoog)begaafde leerlingen streven wij naar beheersing van de doelen met CITO-score I en een zichtbare groei in vaardigheidsscore en/of doelen. Het minimum wat we met deze leerlingen willen behalen is een CITO-score II.

(Hoog)begaafde leerlingen hebben vaak minder tijd nodig om zich de stof eigen te maken. Voor deze leerlingen bieden wij daarom verrijking aan. We werken daarbij volgens de volgende structuur:

6	basisstof	verdiepingsstof	verbredingsstof
5	basisstof	verdiepingsstof	verbredingsstof
4	basisstof	verdiepingsstof	
3	basisstof	verdiepingsstof	
2	basisstof		
1	basisstof		Remediëring/herhaling

De eerste (onderste) laag uit dit model staat voor de leerlingen die de methodes volgen op *-niveau. Deze leerlingen krijgen extra hulp en ondersteuning aangeboden via het groepsplan van het betreffende vak.

De tweede laag van onder staat voor de leerlingen die de methodes volgen op **-niveau.

De derde laag van onder staat voor leerlingen die de methodes op ***-niveau volgen.

De vierde laag van onder staat voor leerlingen die naast de ***-lijn van de methodes ook verrijking in de vorm van verdieping krijgen. Deze leerlingen lopen minimaal 5 maanden voor op hun leeftijdsgenoten op het vak waarvoor ze deze verdieping krijgen (m.u.v. onderpresteerders die wel baat hebben bij het aanbod van deze laag). De leerlingen werken daarbij uit de plusboeken van de methodes, eventueel aangevuld met ander verrijkingsmateriaal. Vanuit het DHH noemen wij dit de eerste leerlijn.

De vijfde laag van onder staat voor de leerlingen die als verrijking zowel verdieping als verbreding aangeboden krijgt. Deze leerlingen moeten de module diagnostiek van het DHH doorlopen hebben en een zichtbare voorsprong hebben van 10 maanden ten opzichte van hun leeftijdsgenoten (m.u.v. onderpresteerders die wel baat hebben bij het aanbod van deze laag). Dit zijn de plusboeken van de methodes, aangevuld met extra verrijkingsmaterialen en deelname aan de Escherwerkplek. Dit noemen wij vanuit het DHH de tweede leerlijn.

De bovenste laag staat voor de leerlingen waarbij er, vanuit de HGPD, besloten wordt tot een aangepast programma, waarbij bijvoorbeeld extra verrijkingsmateriaal of begeleiding aangeboden kan worden, maar ook bezoek aan de externe verrijkingsklas of andere externe lessen bezocht kunnen worden. Dit aangepaste programma wordt opgesteld op basis van de doelen die gesteld zijn in de HGPD- of trajectoverleg gesprekken.

Een leerling kan per vak in een andere laag van dit model deelnemen. Alleen voor de 2 bovenste lagen geldt, dat we deze lagen/middelen inzetten wanneer een leerling op alle vakken een voorsprong laten zien ten opzichte van hun leeftijdsgenoten.

De kerndoelen blijven altijd leidend in het aanbod. Wanneer een leerling achter loopt op de beheersing van de kerndoelen ten opzichte van leeftijdsgenoten, wordt de verrijkingsstof verminderd tot ze weer op hetzelfde niveau zijn als hun leeftijdsgenoten. Het productief vermogen wordt dus allereerst ingezet om de kerndoelen te behalen.

Het doel is dat kinderen minimaal op alle gebieden gelijk presteren aan hun leeftijdsgenoten. Het doel is expliciet niet om dit zo snel mogelijk te doen.

Alleen kinderen die minimaal twee jaar voorlopen op alle gebieden (sociaal, emotioneel, cognitief en ten dele motorisch) worden als uitzondering besproken om een klas over te slaan, dit dient als laatste optie overwogen te worden. Wanneer hier sprake van is, gebruiken we het adviestraject vervroegde doorstroming van het DHH.

Leerlingen die op een bepaald vakgebied 1-1,5 jaar voorlopen op hun leeftijdsgenoten, wordt extra verrijking aangeboden waarbij de leerlijn sterk gecompact wordt. Voor deze leerlingen wordt op individueel niveau bepaald welke verrijking er wordt ingezet.

Verrijking

Voor leerlingen in de eerste en tweede leerlijn wordt de reguliere leerstof compact aangeboden. Bij compacten wordt onnodige herhalings- en oefenstof uit de reguliere methoden overgeslagen en wordt de instructie aangepast aan de leerbehoefte van de leerling. De hierdoor vrijgekomen tijd, dient benut te worden voor verrijking en het werken aan de plusdoelen.

Verrijkingswerk is geschikt om versnellen in de reguliere leerstof te voorkomen, maar is ook van essentieel belang om een (hoog)begaafde leerling gemotiveerd te houden. De stof moet gericht zijn op het vergroten van de metacognitie, de leerling leert erdoor reflecteren op het eigen leerproces. Hoe leer ik en wat moet ik nog ontwikkelen.

Verrijkingswerk is een verzamelnaam voor verdiepings- en verbredingsstof. Bij verbredingsstof gaat het om extra vakken, daarvoor bieden wij bijvoorbeeld opdrachten aan voor creatief denken en Spaans. Verdiepingsstof is vakgebonden, er wordt letterlijk dieper ingegaan op de stof. Onze methodes voor taal, spelling en rekenen bieden verdieping aan via de plusboeken, maar daarnaast bieden we ook verdiepingswerk aan buiten de methodes om.

Bij het kiezen van verrijkingsmaterialen voor de eerste en tweede leerlijn, kijken wij naar de doelen van ons onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen. (Zie hoofdstuk 'Doelgroep en doelstellingen').

Binnen en buiten de klas

Leerlingen binnen de eerste leerlijn, krijgen verrijking in de klas. Leerlingen in de tweede leerlijn, krijgen naast verrijking in de klas ook ondersteuning op de Escherwerkplek.

In de klas

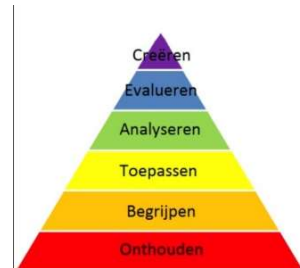
De leerling krijgt de lessen rekenen, taal en spelling aangeboden via de compacting die in de methode zit (taal en spelling) of via de routeboekjes van SLO (rekenen). Hierin kiest de leerkracht of hierbij nog extra opdrachten gemaakt moeten worden of dat er nog verder gecompact moet worden. Voor rekenen gebruiken we hiervoor de schaduwtoetsen voorafgaand aan een blok om te bepalen welke doelen de leerling al beheerst en welke niet.

In de klas wordt gewerkt met verrijkingsstof. Voor leerlingen in de eerste en tweede leerlijn betekent dit verdieping in taal en rekenen, naast de pluswerkboeken van de methodes. De instructie voor deze verdiepingstof wordt door de leerkracht gegeven.

Het verrijkingswerk dat de leerlingen maken, maakt deel uit van de weekplanning. Dit werk wordt, net als het andere werk, beoordeeld en is daarmee een vast onderdeel van het werk van de leerlingen. Bij de beoordeling gaan we naast resultaat ook uit van de vaardigheidsdoelen die we willen bereiken, waardoor de leerlingen ook beoordeeld worden op bijvoorbeeld inzet en doorzettingsvermogen. Voor het beoordelen gebruiken we rubrics/succescriteria.

De leerkracht maakt met de leerlingen afspraken over de tijd en ruimte die een leerling nodig heeft om zijn verrijkingswerk te maken. Dit geldt ook voor het werk dat de leerlingen vanaf groep 5 die deelnemen aan de Escherwerkplek mee krijgen om in de klas te maken. Voor het werken aan het Escherwerk krijgen leerlingen per week 2x een half uur tijd. De leerkracht begeleidt deze leerlingen wanneer er tijdens het werken aan het verrijkingswerk vragen zijn.

In de klas wordt ook gewerkt aan mindset en werkhouding. Dit doen we met de Mindset en de Lef map, Groeikracht (afgeleid van BLP) en het geven van feedback vanuit didactisch coachen. Alle leerkrachten werken aan versterken van executieve functies door o.a. de inzet van spellen en energizers. De leerkrachten gebruiken de taxonomie van Bloom om een deel van de (methode)lessen te verrijken.

De inspirator begaafdheid heeft een deel van het jaar tijd om de leerkrachten in de klas te ondersteunen. De invulling hiervan wordt door de leerkracht en inspirator begaafdheid samen bepaald naar behoefte van de leerkracht. Ook geeft de inspirator begaafdheid workshops aan het team.

Buiten de klas

Voor leerlingen in de tweede leerlijn is er de Escherwerkplek. De leerlingen die Escherwerk op de 2e leerlijn krijgen, krijgen hier les. In deze lessen wordt de leerlingen extra ondersteuning geboden door een gespecialiseerde leerkracht. In deze lessen wordt gewerkt aan de volgende doelen:

- De leerlingen leren leerstrategieën (leren leren).
- De leerlingen hebben contact met andere (hoog)begaafden (peergroep).
- De leerlingen leren/oefenen vaardigheden (executieve functies en doelen en vaardigheden voor ontwikkeling).

De Escherwerkplek vindt 20x per jaar plaats. De groepen bestaan uit leerlingen van groep 1/2, leerlingen van groep 3/4, leerlingen van groep 5/6 en de leerlingen van groep 7/8 samen. Leerlingen kunnen 2x per jaar in of uitstromen. De instroommomenten zijn aan de start van interventieperiode 1 en 3. Uitstroommomenten aan het eind van interventieperiode 2 en 4. Deelname aan de Escherwerkplek is voor leerlingen in de tweede leerlijn, maar daarbij wordt ook gekeken of deelname voor de leerling van toegevoegde waarde is.

Leerlingen vanaf groep 5 die deelnemen aan de Escherwerkplek krijgen werk mee om in de klas te maken. De leerkracht van het Escherwerk helpt de leerlingen met het plannen van het werk binnen die tijd en geeft instructie en de evaluatie in het Escherwerk.

Vanaf groep 7 krijgen de leerlingen die deelnemen aan de Escherwerkplek ook huiswerk mee. Dit gaat vooral om stof waarmee leren leren geoefend kan worden. De inhoud van het huiswerk is ondergeschikt daarin, het doel is om leerstrategieën te oefenen, niet om de stof zelf te beheersen.

Buiten de school

Voor leerlingen waarvoor het aanbod aan ondersteuning binnen de school niet voldoende is, zijn er ook verschillende mogelijkheden buiten de school. Deelname aan deze verrijking kan vanuit de HGPD.

Voor deelname aan de externe verrijkingsklas is een formele diagnose met een IQ-score van minimaal 130 punten vereist. In het geval dat een leerling hiervoor aangemeld wordt, is aanvullend onderzoek via Sine Limite noodzakelijk.

Bijzondere leerlingenzorg

Wanneer leerlingen meer ondersteuning nodig hebben dan de ondersteuning vanuit de tweede leerlijn, wordt de hulpvraag hiervoor besproken in deze gesprekken en kan er vanuit Sine Limite een arrangement ingezet worden om deze leerlingen extra ondersteuning te bieden.

Onderpresteerders

Onderpresteerders kun je verdelen in relatieve en absolute onderpresteerders. Een relatieve onderpresteerder presteert onder zijn eigen vermogen, maar de prestaties liggen nog wel op het niveau van een gemiddelde tot goede leerling. Een absolute onderpresteerder presteert ook onder eigen vermogen, maar ook beneden het groepsgemiddelde.

Bij onderpresteerders is de eerste zorg om de leerling leer- en werkstrategieën aan te leren. Dit bieden we aan in het Escherwerk. Een onderpresteerder kan ondanks dat er geen zichtbare voorsprong is, op advies van de inspirator begaafdheid en/of ib-er toch deelnemen aan de Escherwerkplek. Wanneer deze ondersteuning onvoldoende is, zal via de HGPD gekeken moeten worden wat de leerling verder nodig heeft.

Communicatie

Richting leerlingen en ouders

De communicatie rondom de leerling loopt normaal gesproken via de groepsleerkracht. Het is belangrijk dat deze hoofdverantwoordelijk blijft voor het onderwijs aan de leerling. In principe worden de rapporten e.d. in de ontwikkelgesprekken besproken, indien gewenst kan hier de inspirator begaafdheid bij uitgenodigd worden.

Een samenvatting van het beleid staat op de website. Wanneer er wijzigingen zijn in het beleid of uitvoering dan wordt dit via de school-nieuwsbrief doorgegeven.

Wanneer een leerling een aanpassing in het onderwijsprogramma nodig heeft om de gestelde doelen te bereiken (zie hoofdstuk 'Doelgroep en doelstellingen' van dit beleid), worden ouders door de leerkracht, eventueel met de inspirator begaafdheid op de hoogte gebracht.

Op de momenten dat de leerling gefrustreerd raakt, wordt de relatie ouder-leerkracht dusdanig op de proef gesteld. We leggen de ouders graag uit, dat frustratie onderdeel van het leerproces is. We verwachten van ouders dat ze vertrouwen hebben in de aanpak zoals die is afgesproken. Ouders morgen erop vertrouwen dat de school alles in het werk stelt het programma zodanig af te stemmen op de leerling en dat zij tijdig worden geïnformeerd over de voortgang.

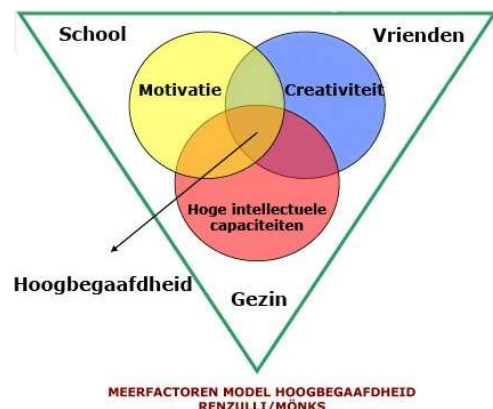
Ouders van leerlingen die naar de Escherwerkplek gaan, worden door de leerkracht van het Escherwerk via mail periodiek geïnformeerd over thema en aanpak.

Ouders en leerlingen kunnen hun klachten, opmerkingen en suggesties kwijt bij de ib-er. Deze neemt deze mee naar de projectgroep begaafdheid ter bespreking/beantwoording.

Bijlagen

Bijlage 1: Doelgroep

Dit beleid richt zich op begaafde, hoogbegaafde en hoog intelligente leerlingen. Hoogbegaafde leerlingen en hoog intelligente leerlingen hebben beide een IQ hoger dan 130 punten. Bij hoogbegaafde leerlingen zijn er daarnaast ook specifieke persoonlijkheidskenmerken. Bij een IQ tussen 115-130 punten, waarbij ook die specifieke persoonlijkheidskenmerken aanwezig zijn, spreken we over begaafde leerlingen. Dit beleid richt zich ook op kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong.

Hoogintelligente leerlingen

We spreken over hoogintelligente leerlingen wanneer deze hogere intellectuele vermogens hebben, maar niet de persoonlijkheidskenmerken hebben die kenmerkend zijn voor hoogbegaafde leerlingen.

Hoogbegaafde leerlingen

Bij hoogbegaafde leerlingen zien we naast de hoge intellectuele capaciteiten, waarbij de IQ-score hoger dan 130 punten ligt, ook motivatie en creativiteit terug. Dit alles binnen de driehoek school, gezin en peers, zoals afgebeeld in het meerfactoren model hoogbegaafdheid van Renzulli en Mönks. Daarnaast zien we de kenmerken van het zijnsluik van Tessa Kieboom terug bij deze leerlingen.

Begaafde leerlingen

We spreken over begaafde leerlingen, wanneer een leerling een IQ-score heeft tussen 115 en 129 punten en we ook de specifieke persoonlijkheidskenmerken terugzien die ook kenmerkend zijn voor hoogbegaafdheid.

Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong

Bij kleuters is het nog moeilijk te bepalen of de voorsprong die geconstateerd wordt, blijvend is. Daarom spreken we bij kinderen tot 6 jaar nog niet over begaafdheid, hoogbegaafdheid of hoog intelligent, maar over een ontwikkelingsvoorsprong wanneer we zien dat een kind een flinke voorsprong in ontwikkeling heeft ten opzichte van andere leerlingen.

Diagnose

Leerkrachten en andere medewerkers van de Hagenpoort kunnen geen diagnose geven of een kind begaafd, hoogbegaafd, hoogintelligent is of een ontwikkelingsvoorsprong heeft. Om een diagnose te stellen is onderzoek nodig door een specialist. Wanneer nodig zal een leerling dus voor onderzoek aangemeld moeten worden via de HGPD.

Op basis van de signalering die we op de Hagenpoort met behulp van de instrumenten in hoofdstuk 2 van dit beleid, kan een leerling wel meegenomen worden in het groepsplan. We streven naar passend onderwijs voor alle leerlingen.

Bijlage 2: Mindset

Mindset: de overtuigingen die we hebben over onze intelligentie, talenten en kwaliteiten

Bij een groeimindset ben je ervan overtuigd dat slim zijn en iets goed kunnen, geleerd kunnen worden. Je gelooft dat je brein kan blijven groeien en ontwikkelen door te oefenen. Het gevolg is dat leerlingen met een growth mindset leren met meer effect, meer uitdagingen aangaan en doorzetten op momenten dat het spannend wordt en er misschien wel een fout gemaakt kan worden.

Bij een vaste mindset ben je overtuigd dat je óf slim bent, óf niet. Als deze leerlingen een fout maken, denken ze dat het niet kunnen of niet slim genoeg zijn en geven ze op. Deze leerlingen vermijden uitdaging en houden ervan makkelijk werk te doen waarvan ze weten dat ze het kunnen.

Omdat hoogbegaafde kinderen vaak sterke overtuigingen hebben, komt een vaste mindset bij hen vaak voor. Vanuit dat oogpunt is het belangrijk de leerlingen handvatten te geven om hun vaste mindset om te zetten naar een groeimindset.

Op de Hagenpoort gebruiken we hiervoor de materialen van Platform Mindset en Het Talentenlab, werken we met Groeikracht (BLP) en coachen we leerlingen richting een groeimindset door middel van didactisch coachen.

Bijlage 3: Executieve functies

Er zijn verschillende omschrijvingen van executieve functies. Cooper-Kahn en Foster (2014) omschrijven het als:

De term executieve functies is een containerbegrip voor de mentale processen die een superviserende rol hebben bij het denken en het gedrag. Ze omvatten een aantal functies met een neurologische basis, die samenwerken bij het leiden en coördineren van onze inspanningen om een doel te bereiken.

Executieve functies zijn de cognitieve processen die gebruikt worden bij het plannen en aansturen van activiteiten. Het zijn vaardigheden die zich ontwikkelen vanaf voor de geboorte tot aan de adolescentie. De vaardigheden zijn te verdelen in denkvaardigheden, zoals plannen, organiseren en taakmonitoring, en vaardigheden om ons gedrag bij te sturen, zoals reactie-inhibitie en emotieregulatie. Beide zijn belangrijk voor het dagelijks functioneren.

Kinderen met zwakke executieve functies kunnen het zwaar hebben op school. Ze hebben meer moeite om mee te komen met de rest van de klas, omdat hun vaardigheden achter blijven en ze daardoor meer moeite hebben met alle processen rondom de lessen.

Zwakke executieve functies kun veel oorzaken hebben. Koenderik (2016) geeft aan dat cognitief getalenteerde kinderen regelmatig zwakkere executieve functies hebben doordat zij veel leren via begrip en daardoor de executieve functies te weinig gebruikt hebben om deze goed te kunnen ontwikkelen.

Omdat executieve functies de vaardigheden zijn die je helpen om te leren, is het van belang ondersteuning te bieden aan kinderen die zwakke(re) executieve functies hebben. Van Beemen & Beckerman (2018) schrijven:

Bij het voorspellen van schoolsucces is niet alleen het IQ van belang. Er zijn wetenschappers die aannemelijk maken dat de mate van zelfsturing zelfs nog beter voorspelt of een kind het al dan niet goed zal doen op school.

Executieve functies zijn de vaardigheden die te maken hebben met zelfsturing. Het zijn de vaardigheden die je helpen je doel te bereiken en sturing geven binnen het plannen en organiseren van het doel. Ze helpen je te focussen op je werk en ze helpen prioriteiten te stellen.

Voor begaafde leerlingen is het dus van belang om deze vaardigheden te oefenen, zodat ook zij zich die eigen kunnen maken.

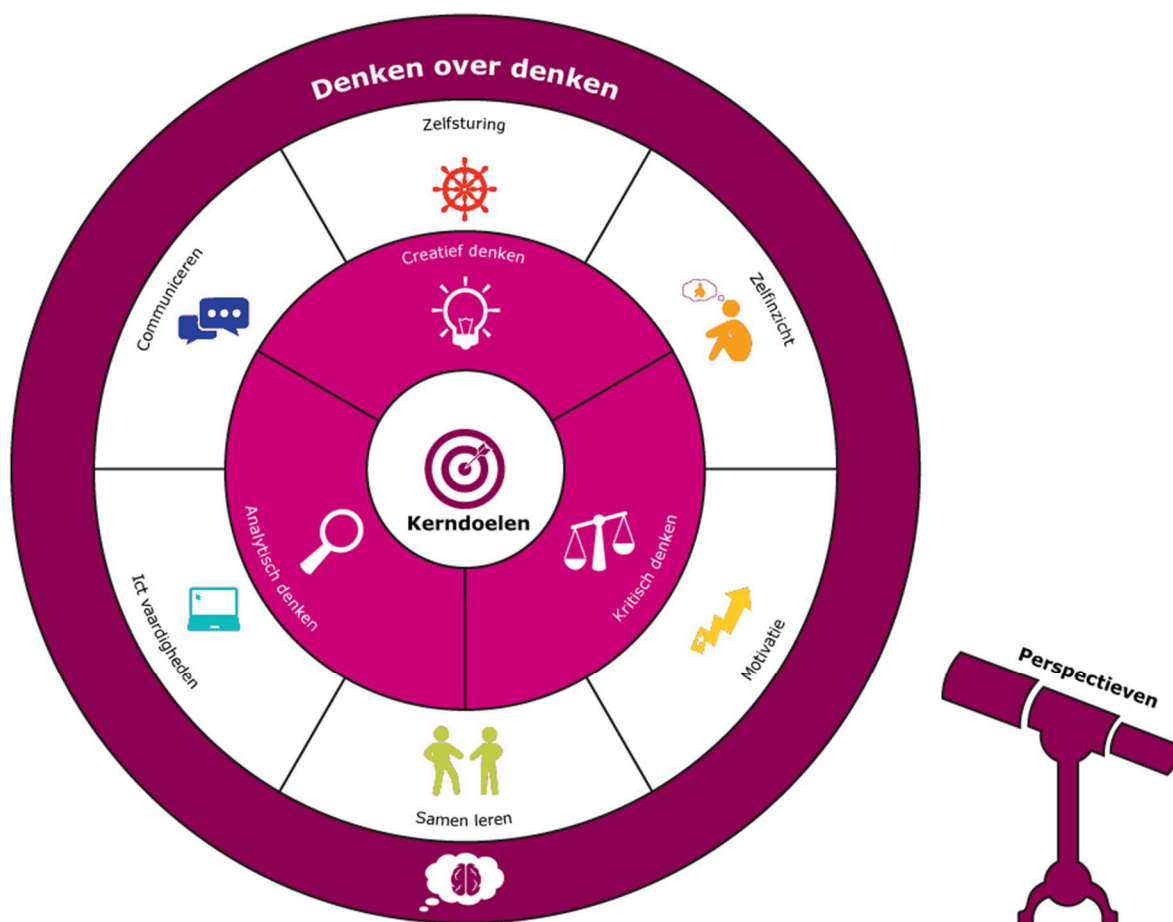
Welke executieve functies zijn er?

Waar onderzoekers het met elkaar eens zijn dat executieve functies het proces is van ‘betekenisvol, doelgericht en toekomst oriënterend gedrag’ (Suchy, 2009), er is minder overeenstemming over de deelprocessen van deze vaardigheden. Wij houden de lijst aan van Dawson en Guare (2010). Zij onderscheiden deze 11 executieve functies:

- Planning en prioritering – het vermogen om een plan te bedenken om een doel te bereiken of een taak te voltooien. Het gaat daarbij ook om het vermogen om beslissingen te nemen over waar we onze aandacht op moeten richten of niet.
- Organisatie – het vermogen om dingen volgens een bepaald systeem te arrangeren of te ordenen.
- Timemanagement – het vermogen om in te schatten hoeveel tijd we hebben, hoe we die kunnen indelen en hoe we ons aan tijdslimieten en deadlines kunnen houden. Het gaat ook om het besef dat tijd belangrijk is.
- Werkgeheugen – de vaardigheid om informatie in het geheugen te houden bij het uitvoeren van complexe taken. Daarbij gaat het erom eerder geleerde vaardigheden, ervaringen of probleemoplossingsstrategieën toe te passen in een actuele of toekomstige situatie.
- Metacognitie – het vermogen om een stapje terug te doen om jezelf en de situatie te overzien, om te bekijken hoe je een probleem aanpakt. Het gaat daarbij om zelfmonitoring en zelfevaluatie (door jezelf bijvoorbeeld te vragen: ‘Hoe breng ik het ervan af?’ of ‘Hoe heb ik het gedaan?’).
- Reactie-inhibitie – het vermogen om na te denken voor we iets doen, waardoor we de tijd krijgen om een situatie te beoordelen en na te gaan hoe ons gedrag deze beïnvloedt.
- Emotieregulatie (ook wel zelfregulatie van affect genoemd) - het vermogen om emoties te reguleren om doelen te realiseren, taken te voltooien of gedrag te controleren of sturen.
- Volgehouden aandacht – de vaardigheid om aandacht te blijven schenken aan een situatie of taak, ondanks afleiding, vermoeidheid of verveling.
- Taakinitiatie – het vermogen om zonder dralen aan een taak te beginnen, op tijd en op een efficiënte wijze.
- Flexibiliteit – de vaardigheid om plannen te herzien als zich belemmeringen of tegenslagen voordoen, zich nieuwe informatie aandient of er fouten worden gemaakt. Het gaat daarbij om aanpassing aan veranderende omstandigheden.
- Doelgericht doorzettingsvermogen – het vermogen om een doel te formuleren, dat te realiseren en daarbij niet afgeleid of afgeschrikt te worden door andere behoeften of tegengestelde belangen.

Op de Hagenpoort gebruiken we spel, de methode Breinhelden (momenteel in groep 1-2) en Groeikracht (BLP) om leerlingen op het gebied van executieve functies te ondersteunen.

Bijlage 4: Doelen en vaardigheden voor Ontwikkeling (SLO)

slo | Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling

www.talentstimuleren.nl

Kader voor ontwikkeling (Steenbergen-Penterman & Houkema, 2013)

Bewerking van het kader voor verrijking van Steenbergen-Penterman, Dumont, Houkema, Te Boekhorst-Reuver (maart 2012)

Toelichting op het model

	(Denk)vaardigheid	Waar richt het zich op?
	Creatief denken	Het flexibel kunnen inspelen op nieuwe omstandigheden. Associëren, brainstormen en het bedenken van nieuwe originele dingen en originele oplossingen voor problemen.
	Analytisch denken	Het effectief oplossen van problemen door vragen te ontleden in kleinere delen, verbanden leggen en logische conclusies trekken.
	Kritisch denken	Het controleren van veronderstellingen en informatie, het vormen en onderbouwen van een mening en kiezen van de meest geschikte oplossing.
	Zelfsturing	Het zich verantwoordelijk voelen voor het eigen leerproces door doelen te stellen en ook bij tegenslagen doorzetten.
	Zelfinzicht	Het kennen van de eigen sterke en zwakke kanten. Weten waar de eigen interesses liggen, wat ontwikkelpunten zijn en welke doelen nog bereikt moeten worden.
	Motivatatie	De wil om te weten, te kunnen en te leren. Deze wil kan gebaseerd zijn op eigen behoeften, zelf geformuleerde doelen, beeld over eigen vaardigheden, inclusief ideeën over beloningen en straffen.
	Samen leren	Samen met anderen de activiteiten richten op een gemeenschappelijk doel en bijdragen aan het bevorderen van een goede onderlinge sfeer. Het gezamenlijke resultaat op de eerste plaats stellen en zich daarvoor zo goed mogelijk inzetten.
	ICT-vaardigheden	Het toepassen van digitale middelen om informatie te vinden, te evalueren en te gebruiken, waaronder het ontwikkelen van producten.
	Communiceren	Duidelijk maken in begrijpelijke taal van meningen en ideeën van zichzelf en anderen, via vragen stellen, luisteren en feedback geven en ontvangen.
	Denken over denken	Het bewust denken over de procesvoortgang en het eigen werk en dit beoordelen op effectiviteit. Uit feedback informatie halen voor toekomstig leren en om doelen bij te stellen.

Meer informatie over de verschillende vaardigheden is te vinden op <https://talentstimuleren.nl/thema/talentontwikkeling/model-kader-voor-ontwikkeling>